

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Turkové a soudců JUDr. Dagmar Nygrínové a JUDr. Petra Průchy v právní věci žalobce: **Š. S.**, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, Praha 5, Křížová 25, o plný invalidní důchod, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 30. 6. 2005, č. j. 18 Cad 53/2005 – 10,

t a k t o :

Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 30. 6. 2005, č. j. 18 Cad 53/2005 – 10, **se z r u š u j e** a věc **se v r a c í** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím žalované České správy sociálního zabezpečení ze dne 27. 4. 2005, č. , byl žalobci odňat podle § 56 odst. 1 písm. a) zákona č. 155/1995 Sb., plný invalidní důchod od 12. 6. 2005 s odůvodněním, že podle posudku Okresní správy sociálního zabezpečení v Karviné ze dne 13. 4. 2005 již žalobce není plně invalidní, neboť z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu poklesla jeho schopnost soustavné výdělečné činnosti o 50 %. Podle tohoto posudku je již pouze částečně invalidní, přičemž o nároku na částečný invalidní důchod bude rozhodnuto dodatečně.

Rozhodnutím žalované České správy sociálního zabezpečení ze dne 13. 5. 2005, č. , byl žalobci od 12. 6. 2005 přiznán částečný invalidní důchod podle ustanovení § 44 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb. ve výši 5914 Kč měsíčně.

V podané žalobě žalobce uvedl, že nesouhlasí s rozhodnutími žalované. Uvedl dále, že dne 12. 2. 2002 mu byl přiznán plný invalidní důchod po operaci páteře. Od té doby nedošlo k žádnému zlepšení zdravotního stavu, naopak na neurologické ambulanci v Nemocnici s poliklinikou v Havířově dne 6. 5. 2005 bylo konstatováno, že má těžkou poruchu statodynamiky, chronické bolesti páteře, a že je neschopen soustavné fyzické zátěže. Bylo mu sděleno lékařem, že situace je natolik vážná, že by mu měl být plný invalidní důchod

ponechán. Žalobce dále namítal, že se necítí schopen žádné fyzické práce. Má pocit, že u něho stále dochází ke zhoršování zdravotního stavu, nikoliv ke zlepšení. Vyslovil přesvědčení, že splňuje nadále podmínky pro ponechání plného invalidního důchodu a navrhoval, aby byl vypracován znalecký posudek z oboru posudkového lékařství, který by měl zodpovědět otázku, zda splňuje podmínky pro ponechání plného invalidního důchodu. Navrhoval, aby soud napadená rozhodnutí žalované zrušil a věc vrátil žalované k dalšímu řízení s tím, že žalovaná bude vázána právním názorem Krajského soudu v Ostravě o tom, že žalobce nadále splňuje podmínky pro ponechání plného invalidního důchodu. V podané žalobě současně požádal o osvobození od soudních poplatků a ustanovení advokáta. Uvedl, že je v současné době skoro bez prostředků, neboť jeho jediným příjmem je částečný invalidní důchod ve výši 5914 Kč, a z tohoto důchodu musí zaplatit byt a inkaso ve výši 2500 Kč, měsíčně půjčku ve výši 720 Kč. Za této situace si nemůže dovolit zaplatit soudní poplatky a ani advokáta, kterého by potřeboval. Navrhoval, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a aby mu byl ustanoven advokát.

Krajský soud v Ostravě usnesením ze dne 30. 6. 2005, č. j. 18 Cad 53/2005 – 10, rozhodl tak, že návrh, aby byl žalobci ustanoven zástupce z řad advokátů pro toto řízení, se zamítá. V usnesení citoval ustanovení § 35 odst. 7 s. ř. s. a konstatoval, že z tohoto ustanovení vyplývá, že soud může navrhopateli ustanovit zástupce z řad advokátů v případě, kdy to jednak odůvodňují jeho sociální a majetkové poměry, to znamená, že jsou u něj předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, a jednak, že v jeho případě je to zapotřebí k ochraně jeho práv. V projednávané věci dospěl k názoru, že u žalobce není splněna druhá podmínka, neboť nejde v daném případě o skutkově či právně složitou věc za situace, kdy rozhodnutí soudu je závislé především na odborném lékařském posudku, který bude v této věci vyžádán od posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí. Konstatoval, že z tohoto důvodu nezbylo, než návrh žalobce, aby mu byl ustanoven zástupce z řad advokátů, zamítnout, aniž by soud zkoumal blíže podmínky pro osvobození žalobce od soudních poplatků.

Proti tomuto usnesení podal včas kasační stížnost žalobce (dále též jen „stěžovatel“), a to z důvodů uvedených v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Uvedl, že se domnívá, že soudní přezkum rozhodnutí o odnětí plného invalidního důchodu není ani skutkově ani právně jednoduchou věcí, kterou by osoba bez právního vzdělání byla schopna posoudit a hájit tak svá stanoviska. Důkazní prostředek – odborný lékařský posudek – nemusí být jediným důkazním prostředkem. Žalobce, právní laik, není schopen sám posoudit, zda lékařský posudek je či není formálně správný, zda není rozporný. Nedokáže posoudit, zda má například navrhopat znalecké posouzení případu. Nutno podotknout, že uvedené ustanovení s. ř. s. (§ 35 odst. 7) hovoří o podmínce potřebnosti zastoupení k ochraně práv navrhovatele, nikoliv o podmínce skutkové a právní složitosti případu. Rozhodnutím žalované se podstatně zasahuje do zákonných práv žalobce, proto je třeba umožnit mu zastoupení advokátem, který by hájil jeho práva, neboť toho sám není schopen. Rozhodnutí soudu závisí i na posouzení právních otázek. Neumožnění zastoupení advokátem nemajetnému navrhovateli je zásahem do jeho základních práv na právní pomoc zaručených Listinou základních práv a svobod.

Uvedl dále, že v současné době je skoro bez prostředků, jeho jediným příjmem je částečný invalidní důchod ve výši 5914 Kč a podpora v nezaměstnanosti 2200 Kč (první tři měsíce), resp. 1900 Kč (zbytek podpůrné doby), kterou by měl obdržet. Z těchto příjmů musí zaplatit byt a inkaso ve výši 2500 Kč a měsíčně půjčku ve výši 720 Kč. Za této situace si nemůže dovolit zaplatit výdaje za právní zastoupení advokátem, kterého by potřeboval,

ani náklady důkazních prostředků. Navrhoval, aby Nejvyšší správní soud usnesení Krajského soudu v Ostravě zrušil a věc vrátil k dalšímu řízení, v němž by rozhodl o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce z řad advokátů.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené usnesení krajského soudu v rozsahu kasační stížnosti a v rámci zde uplatněného důvodu (§ 103 odst. 1 písm. a/ s. ř. s.) a dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná.

Podle § 103 odst. 1 písm. c) s. ř. s. lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení.

Stěžovatel namítá nezákonnost napadeného usnesení, kterou spatřuje v tom, že mu měl být ustanoven zástupce především proto, že je to třeba k ochraně jeho práv a odůvodňuje podrobně, co ho k této úvaze vede, a současně poukazuje i na to, že je osobou, u níž jsou předpoklady pro osvobození od soudních poplatků z důvodu nepříznivé ekonomické situace.

Podle ustanovení § 35 odst. 7 s. ř. s. může předseda senátu navrhovateli, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to třeba k ochraně jeho práv, na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát; z citace uvedeného zákonného ustanovení vyplývá, že účastníku lze ustanovit zástupce tehdy, jestliže jsou splněny dvě podmínky: 1) jde o účastníka, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a 2) jestliže je to třeba k ochraně jeho práv. V projednávané věci se Krajský soud v Ostravě nezabýval splněním první zákonné podmínky, když shledal, že v projednávané věci není splněna druhá z podmínek, a to potřeba ochrany práv stěžovatele.

Nejvyšší správní soud se s tímto posouzením věci krajským soudem neztotožňuje. Podle čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listiny“) má každý právo na právní pomoc v řízení před soudy, jinými správními orgány, či orgány veřejné správy, a to od počátku řízení. Uvedené právo je v zákoně č. 150/2002 Sb. (soudní řád správní), podle něhož se postupuje v posuzované věci, zakotveno v ustanovení § 35 odst. 7 s. ř. s.

Nejvyšší správní soud dále uvádí, že ustanovením zástupce účastníku na jeho žádost plní soud povinnost zajistit účastníkům stejné možnosti k uplatnění jejich práv. Jsou-li splněny podmínky pro jeho ustanovení, je soud povinen takové žádosti účastníka řízení vyhovět.

V posuzované věci soud dovodil, že za situace, kdy je rozhodnutí soudu závislé především na odborném lékařském posudku, nejde o skutkově a právně složitou věc. S uvedenou argumentací se však nelze ztotožnit. Především je nutno konstatovat, že rozhodnutí soudu o dávkách důchodového pojištění (plný a částečný invalidní důchod) podmíněný dlouhodobě nepříznivým zdravotním stavem závisí sice na odborném lékařském posouzení, k němuž jsou v přezkumném soudním řízení povolány posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí, avšak zásady tohoto odborného lékařského posouzení jsou upraveny v příslušných zákonech, a to především v zákoně č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, a ve vyhlášce č. 284/1995 Sb., jíž se provádí zákon o důchodovém pojištění. V této souvislosti je nutno poukázat na to, že vyhláška obsahuje přílohy č. 2, 3 a 4, přičemž v příloze č. 2 jsou upraveny procentní míry poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti, v příloze č. 3 zdravotní postižení umožňující soustavnou výdělečnou činnost za zcela mimořádných podmínek a v příloze č. 4 zdravotní postižení značně ztěžující obecné životní

podmínky. Jestliže tedy odborné lékařské posouzení zdravotního postižení a poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti je upraveno výše uvedenými (a dalšími) právními předpisy, pak skutečně nutno dovodit, že přezkoumání napadených rozhodnutí žalované zahrnuje i posouzení otázek právních, které v určitých případech mohou být pro osobu bez právního vzdělání právně a skutkově složitou věcí, a to již se zřetelem na orientaci ve výše uvedených předpisech, i se zřetelem na aplikaci práva důchodového pojištění.

Nejvyšší správní soud dále konstatuje, že jedním z hledisek, ke kterému krajské soudy přihlížejí při úvaze o splnění podmínek ochrany práv účastníků, bývá obsahová úroveň žaloby, a to ve smyslu ustanovení § 71 odst. 1 s. ř. s., kde jsou uvedeny náležitosti žaloby. Pokud by soud tímto způsobem postupoval, musel by dospět k závěru, že žaloba není perfektní. Žalobou jsou napadána dvě rozhodnutí správního orgánu, a i kdyby dospěl k závěru, že rozhodnutí o odnětí plného invalidního důchodu lze na základě podané žaloby přezkoumat, nemohl by dospět k témuž závěru ve vztahu k rozhodnutí o přiznání částečného invalidního důchodu, neboť v tomto směru žaloba neobsahuje náležitosti uvedené v § 71 odst. 1 s. ř. s.

Nejvyšší správní soud tedy uzavírá, že samotná skutečnost, že rozhodnutí o dávkách důchodového pojištění podmíněných dlouhodobě nepříznivým zdravotním stavem závisí na odborném lékařském posouzení posudkových komisí MPSV, neznamená, že by bylo možno bez dalšího dovodit, že nejde o věc právně a skutkově složitou, a to již z toho důvodu, že vyslovením tohoto závěru by prakticky účastníkům těchto řízení byla znemožněna realizace práva upraveného v čl. 37 odst. 2 Listiny, tedy práva na právní pomoc od počátku řízení. Vždy je tedy třeba zkoumat konkrétní okolnosti případu a posuzovat je ve všech souvislostech. V posuzované věci pak Nejvyšší správní soud dospívá k závěru, že v případě žalobce byla splněna i podmínka potřeby ochrany práv účastníka, když o předpokladu pro osvobození od soudních poplatků zřejmě nejsou pochybnosti.

V dalším řízení tedy bude třeba, aby soud znovu posoudil, zda žalobce splňuje podmínky ustanovení § 35 odst. 7 s. ř. s. s tím, že při tomto posuzování je vázán právním názorem Nejvyššího správního soudu shora uvedeným, § 110 odst. 3 s. ř. s.

Nejvyšší správní soud proto považoval kasační stížnost za důvodnou, a proto napadené usnesení Krajského soudu v Ostravě zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení. V novém rozhodnutí rozhodne soud i o náhradě nákladů této kasační stížnosti (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 27. října 2005

JUDr. Marie Turková
předsedkyně senátu